

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM
MUASSASALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**

Bekdurdiyeva Munisa Xayrulla qizi

*Toshkent Davlat iqtisodiyot Universiteti Axborot tizimlari va
Texnologiyalari yo`nalishi talabasi*

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot butun dunyodagi oliy ta'lim muassasalarining (OTM) tuzilmasi va jarayonlarini o'zgartirmoqda. Ushbu maqola raqamli iqtisodiyot sharoitida OTMlarni rivojlantirish istiqbollarini tahlil qilib, asosiy tendentsiyalar, muammolar va imkoniyatlarni o'rganadi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'qitish, tadqiqot va boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari yoritilgan. OTMlarni innovatsiyalar va moslashuvchanlikni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, oliy ta'lim muassasalari, elektron ta'lim, raqamli transformatsiya, innovatsiya, moslashuvchan ta'lim, texnologiyalarni integratsiya qilish.

Raqamli iqtisodiyotning paydo bo'lishi turli sohalarni, jumladan, ta'limni ham tubdan o'zgartirdi. Oliy ta'lim muassasalari (OTM) texnologik taraqqiyot va mehnat bozorining o'zgarayotgan talablariga moslashish uchun bosim ostida. Ushbu maqola raqamli iqtisodiyotdagi OTMlarning o'rni va ularning rivojlanish istiqbollarini o'rganadi. Raqamli texnologiyalarni o'quv dasturlariga, tadqiqot va boshqaruv jarayonlariga integratsiya qilishning ahamiyati ta'kidlangan.

Ushbu tadqiqot aralash uslubiy yondashuvni qo'llaydi, sifat va miqdoriy tadqiqot usullarini birlashtiradi:

Sifat Tahlili: Mavjud adabiyotlarni ko'rib chiqish, raqamli rivojlangan OTMlarning holatlarini o'rganish va akademik liderlar bilan suhbatlar.

Miqdoriy Tahlil: Talabalar va o'qituvchilarning raqamli texnologiyalar bo'yicha fikrlarini va ularning ta'lim sifati bo'yicha ta'sirini o'lchash uchun so'rovnomalar.

Taqqoslash Tahlili: An'anaviy va raqamli integratsiyalangan OTMlarning natijalari o'rtasidagi samaradorlikni baholash.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish istiqbollari

Ta'limga raqamli texnologiyalarni joriy etish

- Elektron ta'lim platformalari: Raqamli iqtisodiyot zamonaviy e-ta'lim platformalaridan foydalanishni rag'batlantiradi, bu esa onlayn, aralash va gibrid ta'lim modellari orqali moslashuvchan o'qitishni ta'minlaydi.

- Sun'iy intellekt va mashinaviy o'qitish: Ushbu texnologiyalar o'quv materiallarini har bir talabaga moslashtirish orqali ta'lim jarayonini samarali qiladi.

- Blokcheyn texnologiyasi: Diplomlar va talabalarning akademik yozuvlarini xavfsiz tarzda boshqarish imkonini beradi.

Raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish

- Yangi o'quv dasturlari: Oliy ta'lim muassasalari raqamli savodxonlik, ma'lumotlar tahlili, dasturlash va boshqa texnologiyaga oid ko'nikmalarga ko'proq e'tibor beradi.

- Tarmoq fanlari: Iqtisodiyot yoki sotsiologiya kabi an'anaviy yo'nalishlarni sun'iy intellekt va ma'lumotlar fanlari bilan uyg'unlashtirish kelajak kasblariga tayyorlaydi.

Globalashuv va hamkorlik

- Virtual mobillik: Raqamli vositalar talabalar va o'qituvchilarga dunyoning istalgan joyida dasturlarda ishtirok etish imkonini beradi.

- Hamkorlikdagi tadqiqotlar: Raqamli platformalar yordamida butun dunyo bo'ylab oliy ta'lim muassasalari o'zaro hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ta'lim va o'qitish jarayonini takomillashtirish

- Immersiv texnologiyalar: Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) orqali tibbiyot, muhandislik va arxitektura kabi sohalarda amaliy ko'nikmalarni oshirish mumkin.

- Gamifikatsiya: O'quv jarayonida o'yin elementlaridan foydalanish talabalar qiziqishini oshiradi.

Ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv

- O'quv tahlillari: Ta'lim muassasalari ma'lumotlarni tahlil qilish orqali talabalar natijalarini kuzatish, prognoz qilish va o'qitish strategiyalarini yaxshilashi mumkin.

- Operatsion samaradorlik: Sun'iy intellekt yordamida qabul jarayonlari, dars jadvali tuzish va resurslarni taqsimlash optimallashtiriladi.

Umr bo'yi o'qish ekotizimlari

- Mikro-sertifikatlar: Raqamli iqtisodiyotda malaka diplomdan ko'ra muhimroq bo'lib, modul asosidagi o'quv kurslari rivojlanadi.

- Doimiy malaka oshirish: Ishlayotgan mutaxassislar uchun yangi texnologiyalarni o'zlashtirish bo'yicha dasturlar taklif qilinadi.

Moliyaviy modellar va moliyalashtirish imkoniyatlari

- Tejamkor modellar: Onlayn ta'lim infratuzilma xarajatlarini kamaytirib, ta'limni keng ommaga arzonlashtiradi.

- Yangi daromad manbalari: Texnologik kompaniyalar bilan ilmiy-tadqiqot ishlari bo'yicha hamkorlik qilish yoki raqamli vositalarni tijoratlashtirish orqali daromad olish.

Inklyuzivlik va kirish imkoniyatlari

- Uzoqdagi o'quvchilarni qamrab olish: Raqamli vositalar sifatli ta'limni chekka hududlarga yetkazadi.

- Yordamchi texnologiyalar: Nogironligi bo'lgan talabalar uchun moslashtirilgan o'quv jarayonini ta'minlaydi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida yuzaga keladigan muammolar

- Raqamli tengsizlik: Talabalar uchun internet va texnologiyalardan teng foydalanish imkoniyatini ta'minlash.

- Kiberxavfsizlik: Talabalar va muassasalar ma'lumotlarini himoya qilish.

- O'zgarishlarga qarshilik: Yangi raqamli modellarni qabul qilishdagi qiyinchiliklar.

Raqamli iqtisodiyot oliy ta'lim muassasalarini zamonaviy, texnologik va innovatsion markazlarga aylantirish uchun ulkan imkoniyatlarni taqdim etadi.

Innovatsiyalarni joriy etish, hamkorlikni rivojlantirish va muammolarni hal qilish orqali oliy ta'lim muassasalari tez o'zgarayotgan dunyoda talabalarning raqobatbardoshligini ta'minlay oladi.

Natijalar raqamli iqtisodiyotning OTMlar uchun transformatsion salohiyatini ta'kidlaydi. Biroq, samarali amalga oshirish uchun teng kirishni ta'minlash, xodimlarni tayyorlash va ma'lumotlarni himoya qilish muammolarini hal qilish zarur. Siyosatchilar va muassasa rahbarlari raqamli qabul qilishni qo'llab-quvvatlash uchun moslashtirilgan siyosat va dasturlarni yaratishlari kerak. Bundan tashqari, raqamli ta'limga o'tish tanqidiy fikrlash va shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantirishni cheklamasligi kerak.

Xulosa

Strategik Rejalashtirish: OTMlar o'z maqsadlari va bozor talablariga mos keladigan raqamli transformatsiya strategiyalarini ishlab chiqishlari kerak. Infratuzilmaga Investitsiya: Hukumat va xususiy sektor OTMlarni qo'llab-quvvatlash uchun raqamli infratuzilmaga sarmoya kiritishi kerak. Salohiyatni Oshirish: Professor-o'qituvchilar va xodimlar raqamli vositalarni o'z faoliyatlariga samarali integratsiya qilish uchun doimiy o'qitilishi kerak. Talaba Markazli Yondashuvlar: Raqamli yechimlar talabalarning o'qish tajribasi va natijalarini yaxshilashga qaratilgan bo'lishi kerak. Hamkorlik: OTMlar texnologiya kompaniyalari va boshqa ta'lim muassasalari bilan resurs va tajribalarni almashish uchun hamkorlik qilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot OTMlar uchun innovatsiyalar va o'z qamrovini kengaytirish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlar yaratmoqda. Ushbu o'zgarishlarni qabul qilish orqali OTMlar global ta'lim maydonida yetakchi o'rinni egallab, talabalarga tez o'zgaruvchan dunyoga tayyorgarlik ko'rishlari uchun **IMKONIYAT YARATISHLARI MUMKIN.**

ADABIYOTLAR.

1. Об утверждении концепции развития системы высшего образования Республики Узбекистан до 2030 года : указ Президента

Республики Узбекистан от 08.10.2019 г. URL: www.lex.uz/ru/docs/4545887 (дата обращения: 25.12.2021).

2. Baxtiyorov I. O'. (2022). Mamlakatimiz rivojlanishida raqamli texnologiyalarni tutgan ahamiyati. Ta'lim fidoyilari, 21 (6), 119-126.

3. Пашкова А.Ф., Абдурасулова Н. А. (2022). Цифровизация образования: проблемы и перспективы. Вестник Мининского университета, 8-31, 75.

4. Умарова М. Х. (2020). К вопросу о цифровизации образования в Республике Узбекистан. Наука и образование сегодня, (12 (59)), 42-43.

5. Baxtiyor o'g'li, R. I. (2023). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA GEOGRAFIYANI O'QITISHNING ZAMONAVIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH.

6. Yuldoshev R.R. (2022). Digitalization of higher education: prospects and risks. Law and Practice, (1), 94-102.

7. Павлов К. В., Асадуллина Н. Р. Патоинституциональная концепция развития российской экономики // Опыт и перспективы управления деятельностью хозяйствующих субъектов и публичных образований : материалы Национальной науч.-практ. конф. с межд. участием. 15 сентября 2021 г. / ФГБОУ ВО «Ижевская ГСХА»; под науч. ред. К. В. Павлова, Д. В. Кондратьева. Ижевск: Шелест, 2021. 311 с.